

ICJ:n päätös Israelin velvoitteista miehittäjävaltiona

18. joulukuuta 2024 Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous (UNGA) hyväksyi päätöslauselman 79/232, jossa pyydettiin **neuvoo-antavaa lausuntoa Kansainväliseltä tuomioistuimelta (ICJ)** koskien *"Israelin velvoitteita suhteessa Yhdistyneiden kansakuntien, muiden kansainvälisten järjestöjen ja kolmansien valtioiden läsnäoloon ja toimintaan miehitettyillä palestiinalaisalueilla (OPT) sekä niihin liittyen."*

22. lokakuuta 2025 ICJ antoi neuvoo-antavan lausuntonsa, jossa käsiteltiin oikeudellista kehystä, joka säätelee Israelin velvoitteita **miehittäjävaltiona** sekä sen vastuita Yhdistyneitä kansakuntia, muita kansainvälisiä järjestöjä ja kolmansia valtioita kohtaan, jotka osallistuvat humanitaarisiin ja kehitystoimiin OPT:lla.

Tuomioistuin **vahvisti toimivaltansa ICJ:n perussäännön 65 artiklan ja YK:n peruskirjan 96 artiklan** nojalla, vahvistaen, että yleiskokous oli toimivaltainen pyytämään sen ohjausta. Se **hylkäsi vastustukset**, joiden mukaan pyyntö oli poliittinen tai liittyi meneillään oleviin kysymyksiin tuomioistuimessa asiassa *Etelä-Afrikka vastaan Israel (Konvention estääkseen ja rangaistakseen kansanmurhasta)*. Koska tuomioistuin ei löytänyt **"pakottavaa syytä" hylätä pyyntöä**, se korosti, että kysymys oli **luonteeltaan oikeudellinen** ja selkeästi sen neuvoo-antavan toimivallan piirissä.

On tärkeää korostaa, että **ICJ:n mandaatti tässä tapauksessa oli tulkinnallinen, ei tutkinnallinen**. Tuomioistuinta **ei tehty tarkistamaan tai tuomitsemaan Israelin todellista toimintaa**, vaan **selventämään Israelin oikeudellisia velvoitteita** kansainvälisen oikeuden mukaisesti miehittäjävaltiona ja YK:n jäsenvaltiona. Vaikka tuomioistuin oli tietoinen lukuisista YK:n ja median raporteista, jotka väittivät rikkomuksia Gazassa ja Länsirannalla, se ei itsenäisesti arvioinut tai päättänyt näistä faktoista. Tässä esitetyt kontekstuaaliset tiedot Israelin toimista ja humanitaarisista olosuhteista eivät siis **ole peräisin itse neuvoo-antavasta lausunnosta**, vaan **julkisesti saatavilla olevista ja hyvin dokumentoiduista lähteistä**, jotka auttavat havainnollistamaan tuomioistuimen löydösten merkitystä ja vakavuutta.

Israel on miehittäjävalta

ICJ vahvisti uudelleen, että **Israel on edelleen miehittäjävalta Gazan kaistalla** ja muilla miehitettyillä palestiinalaisalueilla vuoden 1907 Haagin sääntöjen 42 artiklan ja vuoden 1949 neljännen Geneven sopimuksen mukaisesti huolimatta niin sanotusta *"irtautumisesta"* vuonna 2005. Vaikka Israel veti pysyvän sotilaallisen läsnäolonsa ja siirtokuntansa Gazasta tuolloin, tuomioistuin totesi, että Israel jatkaa **tehokkaan kontrollin** harjoittamista **rajojen, ilmatilan, aluevesien, väestörekisterin ja olennaisen**

infrastruktuurin suhteen, ylläpitäen siten sitä auktoriteettia, joka määrittelee miehityksen kansainvälisen oikeuden mukaan.

Tuomioistuin selvensi, että **tehokas kontrolli**, ei **joukkojen fyysinen sijoittaminen**, määrittää, onko kyseessä miehitys. Näin ollen Israel **kantaa täyden oikeudellisen velvoitteen** miehittäjävaltiona, mukaan lukien **velvollisuuden suojella siviilejä**, varmistaa **julkinen järjestys ja turvallisuus** sekä kunnioittaa **miehitetyn väestön suvereniteettia ja oikeuksia** kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja ihmisoikeuslainsäädännön mukaisesti.

Velvollisuus siviiliväestön hyvinvointiin

Neljännän Geneven sopimuksen artiklojen 55 ja 56 mukaisesti miehittäjävalta kantaa ensisijaisen ja suoran vastuun elintarvikehuollon, terveydenhuollon ja kansanterveyden varmistamisesta sen hallinnassa olevalle väestölle. Nämä ovat ehdottomia velvoitteita, jotka on täytettävä miehittäjän kustannuksella.

Vain jos miehittäjävalta **ei aidosti pysty** huolehtimaan väestön tarpeista, se voi hyväksyä ja helpottaa muiden valtioiden tai puolueettomien humanitaaristen järjestöjen avustusoperaatioita. Silti **artikla 59** velvoittaa sitä **”hyväksymään ja helpottamaan”** tällaisia operaatioita **”kaikin sen käytettävissä olevin keinoin”**. Kaikki **avustuspyrkimysten estäminen tai rajoittaminen** on sopimuksen vastaista ja, jos se aiheuttaa puutetta tai nälänhätää, voi muodostaa **vakavan rikkomuksen** ja **sotarikoksen** kansainvälisen tapaoikeuden mukaan.

Tuomioistuimen lausunto määrittelee nämä velvollisuudet abstrakteilla oikeudellisilla termeillä; se **ei arvioi Israelin toimintaa** Gazassa. Siitä huolimatta laajat YK:n ja humanitaariset raportit ovat dokumentoineet laajalle levinneitä rajoituksia elintarvikkeisiin, polttoaineeseen ja lääkintätarvikkeisiin — olosuhteita, jotka vastaavat tarkasti ICJ:n kuvaamia oikeudellisia kieltoja.

Nälän ja kollektiivisen rangaistuksen kieltö

ICJ vahvisti, että siviilien nälkiinnyttäminen sodankäynnin menetelmänä on ehdottomasti kielletty vuoden 1977 lisäpöytäkirjan I artiklan 54, neljännän Geneven sopimuksen artiklojen 55–59 ja kansainvälisen humanitaarisen tapaoikeuden säännön 53 mukaisesti. Kielto ulottuu kaikkiin politiikkoihin tai toimiin, jotka riistävät siviiliväestöltä sen selviytymisen kannalta välttämättömiä esineitä, kuten ruokaa, vettä, polttoainetta ja lääkkeitä.

Vaikka tuomioistuin ei arvioinut todisteita paikan päällä tapahtuvasta toiminnasta, se selvensi, että **tarkoituksellinen avun estäminen** tai **välttämättömien tarvikkeiden manipulointi** voisi muodostaa **vakavia rikkomuksia** ja **sotarikoksia** kansainvälisen oikeuden mukaan. **Oikeudellinen standardi** on siis selvä, vaikka tuomioistuin ei itse soveltanut sitä tosiasiallisiin olosuhteisiin.

Riippumattomat YK:n virastojen ja humanitaaristen järjestöjen raportit osoittavat, että Gazaan kohdistetut rajoitukset ovat johtaneet **akuuttiin nälkään ja lääketieteelliseen romahdukseen**. Vaikka tuomioistuin ei tutkinut näitä kertomuksia, ne havainnollistavat **sellaista tilannetta, jota ICJ:n oikeudellinen perustelu suoraan käsittelee** — tilannetta, jossa välttämättömien tarvikkeiden tarkoituksellinen riistäminen muodostaisi **nälän käytön sodankäynnin menetelmänä ja kollektiivisen rangaistuksen muodon**, joka on kielletty **neljännen Geneven sopimuksen artiklan 33** mukaisesti.

Tuomioistuin vahvisti myös, että tällaiset kiellot ovat **soveltamisalaltaan poikkeuksettomia**. Jopa aseellisissa konflikteissa tai perustelluissa turvallisuusongelmissa **valtiot eivät voi vedota turvallisuusargumentteihin oikeuttaakseen kansainvälisen oikeuden peremptoristen normien** rikkomuksia, mukaan lukien nälän, kollektiivisen rangaistuksen ja itsemääräämisoikeuden kieltämisen kiellot. Nämä velvoitteet ovat **absoluuttisia ja sitovia**, riippumatta sotilaallisista tai poliittisista olosuhteista.

Velvoitteet Yhdistyneiden kansakuntien jäsenvaltiona

YK:n jäsenvaltiona Israel on velvollinen **tekemään yhteistyötä hyvässä uskossa** järjestön kanssa **YK:n peruskirjan artiklojen 2(2) ja 2(5)** mukaisesti sekä kunnioittamaan **Yhdistyneiden kansakuntien, sen virastojen ja henkilöstön etuoikeuksia ja koskemattomuutta peruskirjan artiklan 105 ja vuoden 1946 Yhdistyneiden kansakuntien etuoikeuksista ja koskemattomuuksista annetun sopimuksen** mukaisesti. Nämä suojat säilyvät voimassa aseellisen konfliktin ja miehityksen aikana.

ICJ vahvisti, että Israelin on **kunnioitettava ja suojeltava YK:n henkilöstöä, omaisuutta ja tiloja** sekä **sallittava ja helpotettava YK:n virastojen toimintaa**, erityisesti niiden, jotka osallistuvat humanitaariseen apuun, kuten **UNRWA**. Tuomioistuin ei tehnyt havaintoja erityisistä tapahtumista, mutta korosti, että YK:n toimintaan puuttuminen tai sen henkilöstöön kohdistuvat hyökkäykset muodostaisivat **vakavia kansainvälisen humanitaarisen oikeuden rikkomuksia**.

Kontekstina YK:n lähteet raportoivat, että **lokakuun 2023 ja vuoden 2025 lopun** välisenä aikana **yli 190 YK:n työntekijää** — lähes kaikki UNRWA:sta — **kuoli Israelin sotilasoperaatioissa Gazassa**, mikä merkitsee **suurinta YK:n henkilöstön uhrien määrää** sitten vuoden 1945. YK:n tilat ja koulut, joiden koordinaatit oli annettu Israelin viranomaisille, joutuivat toistuvasti hyökkäysten kohteeksi. Vaikka ICJ ei arvioinut näitä faktoja, sen lausunto määrittelee oikeudellisen kehyksen, jonka puitteissa tällaiset toimet on arvioitava.

Israel ei saa estää palestiinalaiskansan itsemääräämisoikeutta

Kansojen itsemääräämisoikeus on kansainvälisen oikeuden peremptorinen normi (jus cogens) ja YK:n peruskirjajärjestelmän kulmakivi. Se heijastuu **YK:n peruskirjan artikloissa 1(2) ja 55, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan**

kansainvälisen sopimuksen sekä taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia oikeuksia koskevan kansainvälisen sopimuksen artiklassa 1 ja tunnustetaan erga omnes -velvoitteena koko kansainvälistä yhteisöä kohtaan.

Vuoden 2025 neuvoo-antavassa lausunnossaan tuomioistuin päätti, että Israelin **ei pidä estää palestiinalaiskansaa harjoittamasta tätä oikeutta**, mukaan lukien **estämällä YK:n tai valtioiden toimintoja**, jotka edistävät heidän hyvinvointiaan ja kehitystään. Tuomioistuin totesi, että Israelin kotimaisen lain tai hallinnollisen kontrollin laajentaminen OPT:lle on **yhteensopimaton näiden velvoitteiden kanssa** ja estää palestiinalaisten itsehallintoa.

ICJ muistutti **vuoden 2024 neuvoo-antavaa lausuntoaan**, joka oli julistanut **Israelin siirtokunnat Länsirannalla laittomiksi** ja vaatinut Israelia **pysäyttämään laajentumisen, evakuoimaan olemassa olevat siirtokunnat ja tarjoamaan korvauksia**. Vaikka vuoden 2025 lausunto ei tarkastellut myöhempiä kehityksiä, julkiset asiakirjat osoittavat, että Israel **on jatkanut siirtokuntien laajentamista**, ja poliittiset johtajat ovat **julkisesti kannattaneet liittämistä**. Nämä havainnot, jotka on poimittu ulkoisista raporteista, tarjoavat kontekstin ymmärtää palestiinalaisten itsemääräämisoikeuden jatkuvaa heikkenemistä tuomioistuimen aiempien päätösten valossa.

Johtopäätös

Kansainvälisen tuomioistuimen vuoden 2025 neuvoo-antava lausunto edustaa ratkaisevaa vahvistusta oikeudellisista velvoitteista, jotka säätelevät Israelin läsnäoloa miehittyillä palestiinalaisalueilla. Se selvensi, mutta ei tuominut, Israelin velvollisuuksia miehittäjävaltiona, YK:n jäsenvaltiona ja kansainvälisen oikeusjärjestyksen osallistujana. Tuomioistuimen rooli oli **määritellä laki**, ei **arvioida todisteita tai osoittaa syyllisyyttä** — ero, joka säilyttää oikeudellisen puolueettomuuden ja tarjoaa samalla sitovan tulkinnan kansainvälisistä normeista.

Lausunto tarjoaa kuitenkin **selkeän oikeudellisen kehyksen**, jonka puitteissa Israelin toimia voivat arvioida muut toimivaltaiset elimet. Se vahvistaa, että:

- Israel on edelleen **miehittäjävalta** Gazassa ja Länsirannalla;
- Se kantaa **ensisijaisen vastuun** siviilien hyvinvoinnista;
- Sen on **kunnioitettava YK:n toimintoja** ja **suojeltava humanitaarista henkilöstöä**;
- Sen **ei pidä estää palestiinalaisten itsemääräämisoikeutta**; ja
- Sen on **pidättäydyttävä kaikista toimista, jotka johtavat nälkään, kollektiiviseen rangaistukseen tai liittämiseen**.

Tuomioistuin toisti myös, että **nämä velvoitteet ovat absoluuttisia ja poikkeuksettomia**. Turvallisuuskäsitteet, olipa ne kuinka vakavia tahansa, **eivät voi laillisesti ohittaa peremptorisia normeja**, kuten nälän, kollektiivisen rangaistuksen ja itsemääräämisoikeuden kieltämisen kieltöä.

ICJ:n löydösten ja Gazan ja Länsirannan olosuhteita koskevien kasvavien todisteiden valossa **YK:n yleiskokouksen tulisi nyt harkita pyyntöä Kansainväliselle**

rikostuomioistuimelle arvioida Israelin toimintaa vuoden 2024 väliaikaisten toimenpiteiden, vuoden 2024 neuvoa-antavan lausunnon ja vuoden 2025 neuvoa-antavan lausunnon perusteella. Tällainen aloite siirtäisi painopisteen selventämisestä **vastuuseen**, varmistaen, että peremptoristen normien rikkomukset joutuvat oikeudellisen tarkastelun kohteeksi.

Lisäksi yleiskokous voisi laajentaa tätä tutkimusta koskemaan **YK:n elinten ja jäsenvaltioiden omia velvoitteita**, arvioiden, täyttävätkö niiden toimet — tai toimimattomuus — YK:n peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden edellyttämät hyvän uskon ja yhteistyön standardit.

ICJ:n oikeuskäytäntö tarjoaa näin ollen paitsi lausunnon laista myös **tien sen täytäntöönpanoon**. Näiden päätösten ylläpitäminen on välttämätöntä kansainvälisen oikeuden eheyden, Yhdistyneiden kansakuntien uskottavuuden ja niiden perustana olevien oikeudenmukaisuuden ja inhimillisyyden yleismaailmallisten periaatteiden säilyttämiseksi.